

naturaliter magis et posterius minus notum. Itē tūc idem esset causa sui ipsius quia quicquid ē causa cause est causa causati sed sanitas ē causa ambulationis et ambulationis causa sanitatis ergo de primo ad ultimum sanitas est causa sanitatis.

Septimo si gubernator est causa submersiōis navis vel ergo est causa per se vel per accidens. Non primum quia malum non habet causam per se ut dicitur. *S. T. I. q. xlii. ar. I. q. 2.* non est sed ens privatio entis. Item gubernatoris absentia nihil influit: quia forte dormit ergo non est causa per se. Nec secundū quia natura est primo et per se principium quietis secundum philosophum ergo etiam defectus q̄ est submersio navis potest habere causam per se. Itē omne per accidens reducitur ad per se si ergo navis sit causa per accidens submersiōis navis queritur que est causa per se et nulla potest dari igitur.

Octavo arguitur ab ockā in. *I. d. II. q. x. q. 2.* policletus sit causa per se statue quia hic statuarius est causa per se statue sed paulicletus ē hic statuarius ergo est causa per se statue. Et per idē arguitur q̄ homo sit causa per se statue arguendo ab inferiori ad superius. Item subiectum et predicatum huius policletus per se facit statuam supponunt pro eodē ergo est vera antecedens patet quia statuficus et faciens statuam supponūt pro eodem ergo policletus et faciens statuam supponunt pro eodem. Itē ignis per se calefacit ergo policletus per se facit statuam. Item bene sequitur a coniunctis ad diuisa policletus statuficus facit statuam per se ergo policletus facit statuam per se.

Nono arguitur q̄ causa in actu non est cum effectu in actu quia sequeretur q̄ res fuissent ab eterno quia deus ab eterno fuit causa in actu: non enim habet potentiam admixtam. Item causa in actu et effectus in actu distinguuntur realiter ergo deus potest facere vnum sine reliquo. Et per idē argueretur q̄ causa male diffinitur quando dicitur q̄ causa est qua posita ponitur effectus et qua remota remouet effectus q̄ enim vltima particula sit male posita patet quia remoto edificatore adhuc remanet domus. Item causa in actu est in instanti scilicet voluntas qua aliquis vult efficaciter mouere lapidem et tamē effectus puta motus non est in instanti igitur. Itē quando edificator est adhuc domus non est imo possibile est q̄ primum instans esse domus sit primum instans non esse edificatoris et ita arguatur de causa in actu disponente ad formam substantialem possibile enim videtur q̄ agens introducens continue sufficientem dispositionem ad formā substantialem primo non sit q̄n forma substantialis introducit. Item arguitur de homine generante alium hominem possibile enim est q̄ homo generans sit ante filium non enim subito introducit anima rationalis: sed post xl. dies si sit masculus. Item nulla est facta mentio de causa conseruante. Forte dicitur q̄ ipsa reducitur ad causam efficientem. Contra sequeretur q̄ aliquis effectus creatus causaretur effectiue a creatura q̄ potest sol conseruare lumen a deo creatum. Item finis est causa in actu secundum q̄ est in intentione sed potest esse in intentione absq̄ effectu sicut aliquis vult sanitatem priusq̄ ambulet.

Ad primum dicendum sicut supra et ad aliud dicitur. *S. T. q. 2.* in diffinitione rerum ponitur materia in communi et non materia signata materia autem communis se habet vt formalis respectu individui vel saltem natura ex forma et materia communi con-

stituta. Quidā dicunt q̄ materia in communi potest dici forma nō ab informādo sed per abstractionem a materia sensibili individuali. Sed contra si inferius est causa materialis et superius etiam erit causa materialis ergo si ista materia est causa materialis respectu individui etiam materia in communi erit causa materialis respectu individui. Item si materia esset causa formalis hoc maxime esset quia ponitur in diffinitione hominis dicendo homo est quid compositum ex materia et forma rationali sed hoc non quia sequeretur q̄ es esset causa formalis statue quod est contra philosophū quia ponitur in diffinitione statue eree. Item sequeretur q̄ omnis diffinitio esset logica et formalis vel mathematica quia solū daret per causam formalem. Item tūc punctū esset forma lineae et centrū esset forma circuli quia ista ponuntur in diffinitione illorum linea enim est longitudo cuius extrema sunt duo puncta et circulus est figura a centro cuius ad periferiam omnes linee ducte sunt equales. Item partes diffinitionis predicantur de diffinito in recto sed materia in communi non predicatur de re naturali: ergo non ponitur in diffinitione rei naturalis. Ideo ab alijs dicitur q̄ materia que ponitur in diffinitione nō dicitur causa formalis ratione sui sed ratione nature cuius est pars natura autē per diffinitionē significatur et est forma rei quidam comparant partes diffinitionis ad individuum et sic tanq̄ magis comune sunt forma secundo ad diffinitionē. tercio ad compositū seu diffinitū et sic vna est aliquādo materialis. alia formalis. Ad aliud dicitur. *S. T. L. xxii. q. 2.* partes speciei que ponuntur in diffinitione licet comparantur ad suppositū nature p̄ modū causae formalis tūc in ordine ad ipsam naturam cuius sunt partes comparantur vt materia nam omnes partes comparantur ad totum vt imperfectum ad perfectū que quidem est comparatio materie ad formam. Nec est verum illud quod supra tactum est scilicet q̄ partes diffinitionis phisicalis semper debeant predicari de diffinito in recto. Ad aliud dicitur q̄ propositiones q̄ntum ad suos terminos dicuntur materia conclusio nis et non alio modo sed non ratione medijs quia nō insunt. Sed contra vniū est materia aceti et tamē non inest ei dicendum q̄ est materia transiens et non permanens de qua hic loquimur.

Ad sēcūdū dicendū q̄ causare non est inferi⁹ ad agere vel pati. Secūdo dī q̄ causalitas materie consistit in receptione forme ad quā aliquo modo inclinatur et eam sustentat patet quia posito q̄ materia recipiat formam statim ponitur eius causalitas ergo in hoc consistit videtur tamen q̄ materia non omnem formam sustentet quia anima rationalis per se subsistit. Respondetur q̄ licet anima rationalis non dependeat a materia q̄ntum ad esse tamen non habet rationem forme nisi in materia. Ad aliud negatur maior vniuersaliter intellecta. Ad aliud dicitur q̄ hoc verum est de causa efficiente et agente virtute propria formali et finali. *S. T. de verita. q. vii. ar. vii. ad primum.* Ad aliud de forma dicitur q̄ ipsa est causa formalis ipsius esse exītie quod realiter ab ea distinguitur. Nec sequitur ergo est eius causa efficiens. Ad aliud dicitur q̄ differunt plusq̄ grammaticaliter. Nec aliqd facit seipsū existere effectiue.

Ad terciū dī q̄ cā dī efficiēs inq̄tū agit. i. p̄ q̄to pducit rē i esse vñ alij dicūt q̄ eius causalitas consistit in hoc q̄ ē efficere siue hoc sit p̄ motū siue p̄ simplicē emanationē sicut dicimus lumen effici a sole. e. iiii.